

תשמור עלינו פאליס

"הדבר הכי משמעותי שלמדתי מהשנה האחרונה זו ענווה", אומר ד"ר מיקי הוברטל, מנכ"ל בית החולים רמב"ם בחיפה. "הקורונה לימדה אותנו ענווה, ומי שלא למד יש לו בעיה גדולה". הקורונה טילטלה את העולם שאנחנו מכירים ובתוך חודשים ספורים מצאנו עצמנו במציאות שלא דמיינו גם לא בחלומות הלילה. הקורונה לימדה אותנו שצריך לדעת לחיות ולפתח חוסן לא רק כשהכל יציב וקבוע, אלא גם במציאות דינאמית ומלאה תהפוכות. אין טוב מחוץ הסוכות לפתח שיחה על קבע וזמניות, על יציבות וארעיות.

מתוך: שירי סוף הדרך \ לאה גולדברג

למד את שפִּתוֹתֵי בְּרָכָה וְשִׁיר הַלֵּל
בְּהִתְחַדֵּשׁ זְמַנְךָ עִם בֶּקֶר וְעִם לַיִל,
לְבַל יְהִיָּה יוֹמֵי הַיּוֹם כְּתִמּוֹל שְׁלֹשׁוֹם.
לְבַל יְהִיָּה עָלֵי יוֹמֵי הַרְגֵּל.

לאה גולדברג מצביעה על קשר בין חווית ההתחדשות לבין היכולת להודות ולשמח, האם אתם מסכימים עם קביעתה? מדוע? באיזו מידה אתם חווים זאת? הייתם רוצים לחוות זאת יותר? מה ניתן לעשות על מנת לפתח יכולת זו?

מקור מספר 2

תלמוד בבלי, מסכת סוכה דף י"א

"כִּי בְּסוּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", עֲנֵנִי כְבוֹד הָיוּ, דְּבָרֵי רַבִּי
"אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: סוּכּוֹת מִמָּשׁ עָשׂוּ לָהֶם

הרב מלמד, פניני הלכה:
בטעם המצווה לשבת בסוכה שבעה ימים, נאמר (ויקרא כג, מג): "לְמַעַן יֵדְעוּ דִּרְתֵּיכֶם כִּי בְּסוּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם". לרבי אליעזר הכוונה לענני הכבוד שסכנו על ישראל, ולרבי עקיבא הכוונה לסוכות ממש שעשו ישראל בעת צאתם ממצרים (סוכה יא, ב). וזהו שנאמר (שמות יג, יז, כ-כב): "וַיְהִי בְּשִׁלַּח פָּרְעֹה אֶת הָעָם... וַיִּסְעוּ מִסֹּכֶת [הרי שעשו סוכות], וַיַּחֲנוּ בְּאֶתֶם בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר. וְה' הִלֵּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמֹּד עָנָן לְנִחָתָם הַדֶּרֶךְ וַלֵּילָה בְּעַמֹּד אֵשׁ לְהַאֲרִיר לָהֶם לְלֶכֶת יוֹמָם וַלֵּילָה. לֹא יָמִישׁ עַמֹּד הָעָן יוֹמָם וְעַמֹּד הָאֵשׁ לֵילָה לִפְנֵי הָעָם" [הרי שזכו לענני כבוד].
אריך פרום, בעלנות או מימוש עצמי.
שושנה ציגל (תרגום). א. רובינשטיין, ירושלים (1983) עמ' 59

המדבר הוא הסמל החשוב ביותר לשחרור זה מהשעבוד לחומר והרכושנות. המדבר אינו בית. אין בו ערים. אין בו רכוש. זהו מקומם של נוודים שיש להם מה שהם צריכים לו, ומה שהם צריכים לו אינו אלא צורכי החיים ההכרחיים, לא נכסים. [...] חיים במדבר כהכנה לחיי חרות.

מהו הזיכרון ומהי החוויה של הישיבה בסוכה לכל אחת מהדעות?
מה זה אומר לשבת בתוך ענני הכבוד? מה זה 'עושה' לי?
על פי אריך פרום, מה אמורה החוויה של 'החזרה אל המדבר' ואל הסוכה לעשות לי? כיצד זה יכול לשפר את החיים שלי גם לאחר החג?

מקור מספר 3

האדירכל פרופ' זאב דרוקמן, בשיחה עם זיו תדהר, ישראל היום אוקטובר 2019

אתה בעצם אומר של"ארעיות" כמושג אדריכלי אין קשר לחומר כזה או אחר. יוצא מכך שגם ה"קבוע" באדריכלות, לשיטתך, הוא מושג תודעתי ולא חומרי.

"בהחלט. וזה מה שמחבר אותנו לחג הסוכות. אנחנו בונים מבנה שעשוי מאוסף סמרטוטים באמצעות עיבוי דופן הבית, ובכך מרחיבים למעשה את המושג 'בית'. את המבנה הזה מקשטים במה שלעולם לא היינו בוחרים לתלות בתוך הבית,

ויותר מזה, בוחרים לארח גם אושפיזין. שים לב, דווקא במקום שבו אין אפשרות להחצין הישגים חומריים, להתפאר ברווחים ובממון. זה בדיוק מה שאני מכנה 'אבקן'. הסוכה היא 'ארעית' לא רק במובן זה שהיא מתכלה וזמנית; היא אבקן של תודעה שחורג מהמשמעויות הדתיות ומרחיב לנו את מושג ה'בית'. זה סיפור ענק. אפשר ללמוד מזה ש'ארעיות' כערך אדריכלי אינה דבר מגונה. היא ערך כדאי ומתגמל, ככל שיש בו כמובן עומק והזדמנות להרחבת התודעה".

מקור מספר 4

הבית של יעל \ מרים רות \ אורה איל

האם היה לכם "מחנה", "זולה" או מקום משלכם כשהייתם ילדים?
על איזה צורך הוא ענה לכם?
מה הפך אותו ל"בית"?

מקור מספר 5

טוב לאדם \ הנשיא זלמן שז"ר

טוב לאדם היות פעם בדד
לא ספר, לא רע, לא ציבור ולא פרט,
רק הוא עם לבו, עם הלב רק בלבד,
טוב לאדם היות פעם בדד.

וטוב כי יצא פעם ריק מנכסיו,
לא בית, לא שדה, לא נדרש, לא חייב,
רק יקשיב אל ליבו ויחריש חרש רב
טוב כי יצא האדם מנכסיו.
כי יקשיב אל ליבו ויבין לחייו
ידע אשר יש ויחוש מה חייב

תלמוד בבלי, מסכת סוכה כ"ח עמוד ב'

תנו רבנן:

כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי.

כיצד?

היו לו כלים נאים - מעלן לסוכה

מצעות נאות - מעלן לסוכה

אוכל ושותה ומטייל בסוכה

מנא הני מילי? [מנין דברים אלו?]

דתנו רבנן: "תשב" (ויקרא כג, מב) - כעין תדור

מעניין! בניגוד לצפוי, שהסוכה מסמלת ארעיות, הנה ההלכה

בתלמוד הבבלי מלמדת אותנו שצריך לנהוג בתוך הארעיות

הזו, מנהגי קבע. הכיצד? מהי משמעות הדברים? אז ארעי או

קבע? מה המסר הרוחני/חינוכי שיש פה?

אליהו אריק בוקובזה, סוכות

ביצירתו של אליהו אריק בוקובזה הוא משלב

חלליות ועב"מים. מה הם מסמלים?

למה בוקובזה מחבר את הסוכה לזה?

(סמלי נוודות, זרות, המבטאים חוסר שורשיות).

האם היית רוצה לנדוד ולהתחיל לגמרי מחדש?
מה הייתם לוקחים איתכם?

מאתר וואלה, שבתי בנדט (2015)

רועי פרמפּש-גבעוני בן ה-35 ובת זוגו, מיכל פרמפּש-וקסלר בת ה-36, עוסקים בשנה האחרונה בהפעלת סדנאות קרקס למחייתם, לצד פעילות חברתית. את כל אלה הם עושים באמצעות הקראוון שלהם, שבו הם מתגוררים ועמו הם נודדים ברחבי הארץ. הרעיון לגור בקראוון עלה במוחם לפני שנה. כיום הם כבר לא מסוגלים לדמיין חיים אחרים. "הנורמה של הבית הקבוע לא כל כך ברורה לנו. חיינו ככה כי זה מה שהיה, אבל כשעלה הרעיון אמרנו 'למה לא'. הרי זה הכי נוח". מיכל הוסיפה: "אנחנו יכולים להיות היום בבאר שבע ומחר בגולן. זה הלו"ז שלנו. לא הגיוני לחזור כל יום הביתה. בעבר עבדנו כל היום בשביל לשכור דירה ולא היינו כמעט בדירה כי צריך לממן אותה, אין בזה שום הגיון". לדברי השניים, מהר מאוד הם הבינו כי השיעבוד, לדבריהם, למקום קבוע, אינו הגיוני. "עבדתי כל היום ובקושי הייתי בבית. היום במקום לחזור מרחוק הביתה מאוחר לפרוק את הציוד כדי שלא ייגנב ולקום מוקדם כדי להעמיס ולהגיע למקום הבא, אנחנו פשוט ישנים ביעד הבא שלנו לעבודה או להתנדבות ובבוקר יכולים להתחיל את העבודה בצורה רגועה ובלי לחץ", סיפר רועי. השניים מציינים כי המבנה הקהילתי הקבוע אולי קצת חסר, אבל לדברי מיכל, הם "מכירים חברים חדשים" בכל מקום שהם מגיעים אליו. "וחוץ מזה, לא חסר לנו כלום", הוסיפה.

למען ידעו דורותיכם - פשוטו כדברי האומרים במסכת סוכה סוכה ממש. וזה טעמו של דבר: חג הסוכות תעשה לך באספך מגרנך ומיקבך - באספך את תבואת הארץ ובתיכם מלאים כל טוב דגן ותירוש ויצהר. למען תזכרו - כי בסוכות הושבתי את בני ישראל במדבר ארבעים שנה - בלא יישוב ובלא נחלה ומתוך כך תתנו הודאה למי שנתן לכם נחלה ובתים מלאים כל טוב ואל תאמרו בלבבכם כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. וכסדר הזה נמצא בפרשת עקב תשמעון. וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך ה' אלהיך זה ארבעים שנה וגו' ויאכילך את המן וגו'. ולמה אני מצוה לך לעשות זאת? כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה ואכלת ושבעת ורם לבבך ושכחת את ה' וגו' ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי...

הקטע מעודד אותנו לבירור מוסרי ערכי לגבי דרך החיים שלנו.
באיזה אופן מתחבר בירור זה לחיים שלך?
האם אנחנו חולמים על חיים פשוטים? איך הם נראים?

אם תראו סוכה עפה תדעו / אהרן אלמוג

אם תראו סוכה עפה תדעו
 היא של אבי
 50 שנה עמדה. נמאס לה עזבה.
 כמו סוף כולנו לעזוב.
 ראו השכנים את הסוכה עפה הראו עליה באצבע לילדים
 זה של בן ציון, אמרו, זה של בן ציון
 סבי קרא לבנו בן ציון
 כשגילה לו חיבה קרא לו: ציון
 הביט אבי בסוכה ולא האמין למראה עיניו
 50 שנה אמר לשנה הבאה בירושלים
 לבסוף עלתה הסוכה בלעדיו
 גם זו דרך לשלוח דברים
 לו ידעו בדואר ישראל.
 כאשר סיפר איך היא עפה התחלתי לצחוק
 אתה עם הצחוק שלך, אמר,
 תמיד צוחק
 אחרי רגע צחק גם הוא
 כך צחקנו אב ובנו בהרצל 85
 50 שנה אותם קרשים אותם שטיחים אותם שירים אותה עקשנות
 והסוכה עפה. יש מה ללמוד.
 בילדותי נסעתי לשם בקיץ כל שנה
 אני מתכוון לירושלים למשפחת טביב במשכנות
 היה בא מוכר שטיחים לאכול אצל חמדי הזקן
 מרק וחילבה
 אחרי ברכת המזון היה נאנח ואומר לשנה הבאה בירושלים
 והרי היה בירושלים
 כשחזרתי שאלתי את אבי אם ירושלים היא בירושלים
 אינני זוכר מה ענה לי, זה היה מזמן
 הייתי בן 9. אני זוכר שצעק: מרים, קחי את הילד
 כאילו מי יודע מה עשיתי.
 אם אחזור לשם היום לא אכיר איש
 איך אכיר אנשים מלפני 50 שנה
 מוכר השטיחים מת
 לפני מותו בוודאי אמר לשנה הבאה בירושלים
 והרי היה בירושלים.
 באו עיתונאים ביקשו פרטים כאילו ראו יצורים מהחלל
 עפה סוכה, אז מה? רוח, חורף, אנשים סגורים בבתים
 ופופינס לא עפה?
 צלצל זך מחיפה, עוד אחד שעף
 מריינס לעיר הורדים בגליל
 שאל למה אינני כותב לפסטיבל
 והרי אני כותב
 על הסוכה שהוא עצמו ישב בה ב 1960
 ויעל שורץ בתו של בעל הבית
 שהייתה אז סטודנטית צחקנית, איך אהבה אותה אמי,
 אמרתי שלא אכתוב והנה אני כותב.